EIROPAS SAVIENĪBAS
TIESA

Tiesas **spriedums**
lietā C-698/23 P | EDAU/Parlaments un Padome

Paziņojums presei Nr. 165/26

Luksemburgā, 2026. gada 17. novembrī

Personas datu apstrāde Eiropolā: Tiesa apstiprina Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja (EDAU) prasības atzīt par spēkā neesošiem grozījumus, kas izdarīti Eiropola darbību reglamentējošajā regulā, nepieņemamību

Šīs regulas pārejas noteikumu normas, kuras EDAU prasīja atzīt par spēkā neesošām, nemaina nedz EDAU uzdevumus, nedz pilnvaras un tādējādi tieši neietekmē tā tiesisko stāvokli

Konstatējis, ka Eiropas Savienības Aģentūra tiesībaizsardzības sadarbībai (Eiropols) glabā personas datus, bet neveic šo datu iedalījumu kategorijās atbilstoši tam, kā paredz Savienības tiesību akti, Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs (EDAU) pieņēma lēmumu, ar ko Eiropolam noteiktos termiņos uzdots attiecīgos datus iedalīt šādās kategorijās vai, ja tas nav iespējams, šos datus dzēst. Dažus mēnešus vēlāk Savienības likumdevējs pieņēma pārejas noteikumu normas, kas ar zināmiem nosacījumiem ļauj turpināt Eiropola rīcībā esošo datu apstrādi.

Uzskatīdams, ka šīs normas aizskar EDAU kā uzraudzības iestādes neatkarību un atņem iedarbību tā lēmumam, EDAU vērsās Eiropas Savienības Vispārējā tiesā ar prasību atzīt minētos noteikumus par spēkā neesošiem. Taču šī prasība tika noraidīta kā nepieņemama.

Šodienas spriedumā Tiesa atstāj negrozītu nolēmumu, kurā šī prasība atzīta par nepieņemamu: EDAU – atšķirībā no Savienības iestādēm – jāpamato, kāpēc tas ir apveltīts ar *locus standi* jeb tiesībām celt prasību. Proti, tam jāpierāda, ka apstrīdētās tiesību normas to skar tieši un individuāli. Taču Tiesa konstatē, ka šīs normas nekādi neietekmē EDAU uzticēto uzdevumu būtību un apjomu, jo tās nav grozījušas nedz tā tiesības, nedz pienākumus, nedz arī kompetenci. Tās arīdzan nav nedz mainījušas EDAU neatkarības garantijas, nedz arī padarījušas par spēkā neesošu lēmumu, ko tas bija pieņēmis attiecībā uz Eiropolu. Tātad apstrīdētās normas tieši neietekmē EDAU tiesisko stāvokli. Tādējādi Vispārējā tiesa ir pamatoti nospriedusi, ka EDAU prasība ir nepieņemama.

2022. gada 3. janvārī Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs (EDAU) – kam uzticēts uzraudzīt, kā Savienības iestādes, struktūras, biroji un aģentūras ievēro datu aizsardzības noteikumus, – pēc izmeklēšanas pieņēma lēmumu attiecībā uz Eiropas Savienības Aģentūru tiesībaizsardzības sadarbībai (Eiropolu).

Šis lēmums attiecās uz to, kā Eiropols glabā personas datus, ko tas ieguvis saistībā ar savu darbību. Proti, regula [1], kas tolaik reglamentēja Eiropola darbību, tam ļāva vākt un analizēt šādus datus, taču Eiropolam bija jāievēro zināmi noteikumi – konkrēti attiecībā uz to, kā datu subjekti un to personas dati iedalāmi kategorijās.

Taču EDAU konstatēja, ka Eiropols pastāvīgi glabā personas datu kopas nenoskaidrodams, vai attiecīgie datu subjekti ietilpst šajā regulā paredzētajās kategorijās. EDAU ieskatā šāda prakse ir pretrunā noteikumiem par datu minimizēšanu un to glabāšanas termiņa ierobežošanu. Tādējādi tas uzdeva Eiropolam sešu mēnešu laikā veikt šo iedalījumu kategorijās attiecībā uz jauniegūtajiem datiem un divpadsmit mēnešu termiņā – uz tā rīcībā jau esošajiem datiem. Pēc šo termiņu beigām Eiropolam šie dati bija jādzēš.

2022. gada 8. jūnijā Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības Padome izdarīja grozījumus Eiropolam piemērojamajā regulā [2]. Citastarp tika ieviestas pārejas noteikumu normas [3], kas Eiropolam ļauj – pakārtoti konkrētiem nosacījumiem – turpināt apstrādāt datus, kas jau saņemti notiekošā kriminālizmeklēšanā.

Uzskatīdams, ka šīs pārejas noteikumu normas retroaktīvi jeb ar atpakaļejošu spēku legalizē datu glabāšanas praksi, kuru EDAU bija nosodījis, un *de facto* padara tā 2022. gada janvāra lēmumu par spēkā neesošu, EDAU vērsās Eiropas Savienības Vispārējā tiesā ar prasību atzīt minētās normas par spēkā neesošām, jo Savienības likumdevēja iejaukšanās apdraudot EDAU kā uzraudzības iestādes neatkarību.

Ar 2023. gada 6. septembra rīkojumu [4] Vispārējā tiesa šo prasību noraidīja kā nepieņemamu. Tā atzina, ka EDAU nav tiesību celt prasību par strīdīgajām pārejas noteikumu normām.

Tad EDAU iesniedza pārsūdzību Tiesā, lūdzot atcelt gan šo rīkojumu, gan attiecīgās tiesību normas.

Ar šodien pasludināto spriedumu **Tiesa noraida šo pārsūdzību kā nepamatotu** un tādējādi atstāj negrozītu nolēmumu, kurā EDAU Vispārējā tiesā celtā prasība atzīta par nepieņemamu.

Tiesa atgādina, ka, lai gan EDAU ir neatkarīga uzraudzības iestāde, **tā tomēr nav Savienības iestāde Līgumu izpratnē** [5]. EDAU – atšķirībā tostarp no Parlamenta, Padomes vai Eiropas Komisijas – nav Līgumos apveltīts ar tādām tiesībām celt prasību par Savienības tiesību akta atcelšanu, kas varētu būtu īstenojamas bez pienākuma pierādīt savu *locus standi*.

Šādas EDAU tiesības celt prasību neizriet arī no institucionālā līdzsvara principa [6], kura mērķis ir nodrošināt Savienības iestāžu kompetenču sadalījuma sistēmas ievērošanu. Proti, šis princips nav attiecināms uz Savienības struktūrām, birojiem un aģentūrām, kas nav Savienības iestādes.

Tomēr EDAU ir **juridiskas personas** statuss. Tādējādi Savienības tiesību akta atzīšanu par spēkā neesošu tas var prasīt saskaņā ar nosacījumiem, kas Līgumos paredzēti atcelšanas prasībām, ko ceļ juridiskas personas [7]. Tālab tam tostarp jāpierāda, ka apstrīdētais akts to skar tieši un individuāli. Lai nosacījums par tiešu skārumu būtu izpildīts, šim aktam tostarp tieši jāietekmē EDAU tiesiskais stāvoklis.

Tiesa konstatē, ka ar strīdīgajām pārejas noteikumu normām ir grozīts Eiropola rīcībā esošo datu apstrādei piemērojamais regulējums. Savukārt tās nekādi nav ietekmējušas EDAU uzticēto uzdevumu būtību un apjomu, jo nav mainījušas tā tiesības, pienākumus vai kompetenci. Minētās normas arīdzan nav nedz mainījušas EDAU neatkarības garantijas, nedz padarījušas par spēkā neesošu tā 2022. gada 3. janvāra lēmumu. Tiesa arī norāda, ka procedūrā, kurā pieņemtas apstrīdētās pārejas noteikumu normas, nav konstatējams nekas tāds, kas varētu ietekmēt EDAU kompetenču neatkarīgu īstenošanu.

Šādos apstākļos Tiesa atstāj negrozītu Vispārējās tiesas vērtējumu, ka apstrīdētās pārejas normas tieši neietekmē EDAU tiesisko stāvokli. **Tādējādi Vispārējā tiesa nav pieļāvusi tiesību kļūdu, atzīdama EDAU prasību par nepieņemamu**.

PIEZĪME. Tiesā var pārsūdzēt Vispārējās tiesas spriedumu vai rīkojumu vienīgi par tiesību jautājumiem. Pārsūdzībai principā nav apturošas iedarbības. Ja apelācijas sūdzība ir pieņemama un pamatota, Tiesa atceļ Vispārējās tiesas nolēmumu. Ja lieta ir gatava izspriešanai Tiesā, tad tā pati var pieņemt galīgo nolēmumu. Pretējā gadījumā tā nodod lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, kurai nolēmums, ko Tiesa pieņēmusi apelācijas tiesvedībā, ir saistošs.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs. Faktu un tiesiskā regulējuma izklāsts attiecas uz atbilstošo laikposmu un ir balstīts uz lietas materiāliem.

Sprieduma pilnteksts un rezumējums (ja tāds ir) tiek publicēts *CURIA* tīmekļvietnē sprieduma pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: *Stefaan Van der Jeught* ✆ (+352) 4303 2170.

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami *Curia Web TV*, kā arī *European Broadcasting Service* ✆ (+32) 2 2964106.

Palieciet ar mums!

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/794 (2016. gada 11. maijs) par Eiropas Savienības Aģentūru tiesībaizsardzības sadarbībai (Eiropolu).

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/991 (2022. gada 8. jūnijs), ar ko Regulu (ES) 2016/794 groza attiecībā uz Eiropola sadarbību ar privātajām pusēm, personas datu apstrādi, ko Eiropols veic kriminālizmeklēšanas atbalstam, un Eiropola lomu pētniecībā un inovācijā.

[3] Regulas 2016/794, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Regulu 2022/991, 74.a un 74.b pants.

[4] Lieta EDAU/Parlaments un Padome, T-578/22 (skat. arī preses relīzi Nr. 134/23).

[5] LES 13. panta 1. punkts. Tiesa arī uzsver, ka, pieņemot Lisabonas līgumu, dalībvalstis apzināti izvēlējušās neiekļaut visas Savienības struktūras, birojus un aģentūras, piemēram, pie kurām pieskaitāms arī EDAU, to subjektu vidū, kuri var celt prasību par Savienības akta atcelšanu bez vajadzības pierādīt savu *locus standi*.

[6] Kā Tiesa to interpretējusi 1990. gada 22. maija spriedumā Parlaments/Padome, C-70/88.

[7] Atbilstoši LESD 263. panta ceturtajai daļai.